

GLASILO KULTURNE MANIFESTACIJE DANI KSAVERA ŠANDORA GJALSKOG

GJALSKI

BROJ OSMI

ZABOK, LISTOPAD 2020.

DOBITNICA
OVOGODIŠNJE NAGRADE

Ena Katarina Haler

Nadohvat

*Književnost treba
djelovati kao mač,
probijati u sve
ono neprikladno,
neizgovoreno i bolno*

KNJIŽEVNA VEČER

Julijana Matanović
i Pavao Pavličić

Marko Gregur

PROJEKT GJALSKI

U dijalogu
s tradicijom

RADIONICE I
FOTONATJEČAJ

Gjalski pod
maskom

IZLOŽBA

Petar Dolić

KONCERT

Mia Elezović

PROMOCIJA KNJIGE

Ivana Rogar: *Grad, pepeo*

PREDSTAVA

Njuške

www.danigjalskog.com

O Ksaveru Šandoru Gjalskom	3
O Danima Gjalskog	3
INTERVJU: Ena Katarina Haler, dobitnica Književne nagrade Gjalski	4
Dosadašnji dobitnici Književne nagrade K. Š. Gjalski	7
Odluka Prosudbenog povjerenstva	8
PROJEKT GJALSKI: U dijalogu s tradicijom	9
Ksaverova staza	9
RADIONICE: Likovna radionica primijenjene grafike: <i>Gjalski pod maskom</i>	10
Radionica kreativnog pisanja: <i>Čudesna metafora: kroz igru do pjesme</i>	11
Fotonatječaj	11
KONCERT: Mia Elezović	12
PROMOCIJA KNJIGE: Ivana Rogar	13
KNJIŽEVNA VEČER: Julijana Matanović i Pavao Pavličić	13
IZLOŽBA: Petar Dolić: <i>Portreti – skulpture u staklu</i>	14
KAZALIŠNA PREDSTAVA: Njuške	15
KNJIŽEVNA VEČER: Marko Gregur	15

Portret Gjalskog na naslovnici rad je slikara **Vlahe Bukovca**

KULTURNA MANIFESTACIJA DANI KSAVERA ŠANDORA GJALSKOG 19. – 24. listopada 2020.

ORGANIZATOR: Kulturna manifestacija
Dani K.Š.Gjalskog – Zabok
PREDSEDNIK: Ivan Hanžek

UPRAVNI ODBOR KULTURNE MANIFESTACIJE:
Tihomir Vrančić – *predsjednik*,
Dušanka Mikulec Mirkac – *zamjenica
predsjednika*, Andreja Šagud – *tajnica*,
Ingrid Lončar, Valerija Novak, Bibijana
Šlogar, Dinka Tomašković Presečki,
Sofija Keča, Tina Marušić, Goran Vrgoč i
Nataša Hlaban – *članovi*

SUORGANIZATORI:
Društvo hrvatskih književnika, Pučko
otvoreno učilište Zabok, Osnovna škola
K.Š.Gjalskog – Zabok, Gimnazija AGM,
Srednja škola Zabok, Škola za umjetnost,

POKROVITELJI: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Krapinsko-zagorska županija, Grad Zabok, Grad Crikvenica i Grad Poreč
MEDIJSKI POKROVITELJI: Zagorski list, Radio Kaj i Zagorski radio **DONATORI MALE NAGRADE GJALSKI I NAGRADE GJALSKI ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA:** Školska knjiga Zagreb – Časopis Modra lasta; Mozaik knjiga, Zagreb; Gradska knjižnica Ksaver Šandor Gjalski, Zabok; Kajakaviana, Donja Stubica; Grad Crikvenica i Grad Poreč **MANIFESTACIJU POMOGLI:** EUROPLAKAT, ZAGREBAČKA BANKA, TZ PODRUČJA SRCE ZAGORJA, DVORAC GJALSKI, AQUA VIVAE KRAPINSKE TOPLICE

dizajn, grafiku i odjeću Zabok, Gradska
knjižnica Ksaver Šandor Gjalski, Gokul,
Dvorac Gjalski, Huncut, Digital Foto Art

**PROSUDBENO POVJERENSTVO
ZA KNJIŽEVNU NAGRADU:**
Dubravka Oraić Tolić, DHK – Zagreb,
predsjednica
Ivica Matičević, DHK – Zagreb
Božica Brkan, DHK – Zagreb
Sofija Keča, Dani Gjalskog – Zabok
Ingrid Lončar, Dani Gjalskog – Zabok

**PROSUDBENO POVJERENSTVO
ZA MALU NAGRADU GJALSKI**
Marija Ott Franolić, književna
teoretičarka i kritičarka
Ines Krušelj-Vidas, prof.,
Osnovna škola Gornja Stubica
Ljerka Gajski Markulin, prof.,
Osnovna škola K.Š.Gjalskog, Zabok

UVODNIK

Dragi čitatelji,
pred nama su najneizvjesniji Dani
Gjalskog do sada. U godini koju su zbog
pandemije bolesti Covid-19 obilježila
otkazivanja brojnih kulturnih
programa, prilagodili smo se
„novom normalnom” kako bi se ova
tradicionalna manifestacija ipak održala.
Zbog toga i znakovit naziv ovogodišnjih
radionica – *Gjalski pod maskom*,
doslovno opisuje ozračje u kojem će se
odvijati programi ove godine.

Nagradu *Gjalski* će primiti najmlađa
dobitnica do sad – Ena Katarina Haler.
O autorici i o njezinom nagrađenom
romanu saznat ćete više na stranicama
koje slijede. Družiti ćemo se s piscima,
poticati mlade na čitanje i pisanje,
predstavljati knjige i širiti lijepu riječ,
kako to i priliči festivalu knjige i
književnosti.

Svi ovogodišnji programi predstavljeni
su u nastavku, a mi vas pozivamo da ih
posjetite. Pod maskom i na distanci, ali
s voljom i vedra duha. Jer sve nam je tu
– nadohvat!

Srdačno vas očekujemo!

TAJNICA MANIFESTACIJE
ANDREJA ŠAGUD

**PROSUDBENO POVJERENSTVO
ZA NAGRADU GJALSKI ZA SREDNJOŠKOLCE**
Irena Labaš Veverec, prof., Škola
primijenjene umjetnosti i dizajna, Zagreb
Sanja Ždralović, prof., Gimnazija AGM
Ljubica Anđelković Džambić, prof.,
Gimnazija AGM

IZDAVAČ: Kulturna manifestacija Dani K.Š.
Gjalskog, Kumrovečka 8, Zabok
UREDNIK: Andreja Šagud
OBLIKOVANJE: Igor Vranješ
TIPOGRAFIJA: Nikola Đurek
WEB DIZAJN: Bojan Janjanin
TISAK: Službeni glasnik, Krapina
NAKLADA: 700 kom.
www.danigjalskog.com

**ZA
BOK**

O KSAVERU ŠANDORU GJALSKOM

PIŠE INGRID LONČAR

Ksaver Šandor Gjalski (pravim
imenom Ljubo Babić) rodio se
u Gredicama nadomak Zaboka
26. listopada 1854. na roditelj-
skom imanju u staroj vlastelinskoj kući.
Do svoje sedme godine boravi u Gredica-
ma, a tada obitelj seli u Varaždin. U Va-
raždinu je Gjalski završio gimnaziju. Na
zagrebačku pravoslavnu akademiju
upisao se 1871., a studij prava nastavlja u
Beču 1874. godine. Završivši pravo, Gjal-
ski službuje u Virovitici, Pakracu, Sisku,
na Sušaku i u Zagrebu. U Virovitici upo-
znaje Vilmu Gönner, buduću suprugu i,
kako sam Gjalski kaže”...u tom će braku
mnogo povoda biti da (sam) se latio spi-
sateljskog pera.”

Gjalski je počeo pisati vrlo mlad, a
kao književnik javlja se 1884. u *Vijencu*
crticom *Illustrissimus Batorych* koja je
1886. ušla u zbirku *Pod starim krovovima*.

Svoj prvi roman – *Maričon* Gjalski
piše 1884., a 1885. u *Novom dvoru*. Nada-
lje iz godine u godinu, slijedi prava buji-
ca djela: roman *U noći* (1886.), *Janko*
Borislavić (1887.), *Tri pripovijesti bez*
naslova (1887.), *Bijedne priče* (1888.), *Iz*
vermedinskih dana (1891.), *Osvit* (1892.),
Radmilović (1893.), *Male pripovijesti*
(1894.), *Mors* (1897.), *Diljem doma*
(1899.).

Poslije stanke od sedam godina piše
povijesni roman *Za materinsku riječ*.
Novelu *Ljubav lajntanta Milića* piše 1915.
Slijede romani *Dolazak Hrvata* (1924.) i
Pronevjereni ideali (1925.). Posljednji
roman *Pronevjereni ideali* – tiskan je po
prvi put tek 1994. godine zaslugom
Matice hrvatske – Ogranak Zabok.

Grob obitelji Babić, u kojem je i Gjalski pokopan, nalazi se u centralnom dijelu zabočkoga groblja. Svake godine, prije same dodjele Nagrade Gjalski, dobitnik Nagrade, predstavnici Društva hrvatskih književnika, Manifestacije i Grada Zaboka polažu vijenac na grob Gjalskog i tako odaju počast našem najpoznatijem Zabočaninu.

Teme kojima se Gjalski bavi u svojim
djelima kreću se od društveno-političkih,
socijalnih do metafizičkih i okultnih.
Hrvatsko zagorje, njegov rodni kraj, bio je
i do kraja ostao piščeva opsesija, izvorište
gotovo svih njegovih literarnih tema i
motiva. Gjalski je pisac u čijem se djelu
ispripleću i međusobno dopunjuju racio-
nalni, realistički pogled na svijet i njegova
pomalo sentimentalno – romantična narav.

Gjalski je poznavao strane jezike,
mnogo je putovao, čitao, proučavao

djela iz filozofije, ekonomije, društve-
nih znanosti. Bavio se, kao amater, i
fotografijom.

Dospio je i među političare – 1917.
godine bio je imenovan velikim župa-
nom Županije zagrebačke i grada Kar-
lova. Gjalski je pisac krupnog značaja, a
ovo je tek djelić onoga što pomaže da ga
bolje upoznamo.

K.Š.Gjalski umro je u Gredicama
6. veljače 1935. i pokopan je na zaboč-
kom groblju. ~

O Danima Gjalskog

Književna nagrada *Ksaver Šandor Gjalski*
ustanovljena je u Zaboku 1979. godine povo-
dom 125. godišnjice rođenja Ksavera Šandora
Gjalskog. U početku se Nagrada dodjeljivala
svake druge godine za rukopis neobjavlje-
nog djela. Prvi put je dodijeljena 1981., 1983.
godine dodijeljene su dvije druge nagrade, a
1985. godine postala je godišnja književna
nagrada za najbolje objavljeno prozno knji-
ževno djelo u Republici Hrvatskoj.

O najboljem književnom djelu odluku
donosi prosudbeno povjerenstvo od pet
članova, predstavnika Društva hrvatskih
književnika i profesora književnosti iz
Zaboka. Nagrada se sastoji od statue s ime-

nom dobitnika, povelje i novčanog iznosa.
Nagradu dodjeljuju Društvo hrvatskih knji-
ževnika i Grad Zabok, uz potporu Ministar-
stva kulture RH, Krapinsko-zagorske župa-
nije te gradova Poreča i Crikvenice.

Od početne ideje o dodjeli književne
nagrade razvila se Kulturna manifestacija
Dani K.Š.Gjalskog koja se održava svake
godine krajem listopada. U okviru manife-
stacije organiziraju se mnogobrojni kulturni
programi – izložbe, koncerti, kazališne pred-
stave, promocije knjiga, književni susreti,
tribine, kreativne radionice. Uz Književnu
nagradu *Gjalski* dodjeljuju se i nagrade za
literarne radove učenika osnovnih i srednjih

škola koje su ustanovljene kao poticaj pro-
znom stvaralaštvu djece i mladih, a po
uzoru na njih, u Poreču i Crikvenici, prija-
teljskim gradovima Grada Zaboka, ustanov-
ljene su slične nagrade. Svi nagrađeni radovi
tiskaju se u knjizi *PoZiCa* – zbirci literarnih i
likovnih radova učenika Poreča, Zaboka i
Crikvenice.

Dani Gjalskog najznačajnija je književna
manifestacija u Krapinsko-zagorskoj župa-
niji, a Nagrada *Gjalski* jedna od najvažnijih
književnih nagrada za prozu u Republici
Hrvatskoj čiji su dobitnici najznačajnija
imena suvremene hrvatske proze.

~ *Andreja Šagud*

ENA KATARINA HALER

Dobitnica Nagrade Gjalski 2020. za roman *Nadohvat*

Književnost treba djelovati kao mač, probijati u sve ono neprikladno, neizgovoreno i bolno

RAZGOVARALA SOFIJA KEČA

Najmlađa ste dobitnica ugledne nagrade i k tome još za književni prvijenac. Kako ste primili tu vijest?

Malo je reći da sam iznenađena – apsolutno me zateklo i neopisivo sam zahvalna, svima koji su prepoznali nešto u tom romanu i omogućili mi da ima neko svoje mjesto u povijesti naše književnosti.

Predstavite roman *Nadohvat* svojim budućim čitateljima. Kako biste ga Vi odredili i kako ga doživljavate? Je li to prvotno obiteljski roman, budući da predstavljate poetsku istinu svoje obitelji (Katarina kaže da je to njezina istina, jedina istina koja postoji) pa tek onda povijesni, roman o položaju žene u patrijarhalnoj obitelji, socijalno-psihološki roman,...

Meni je možda prvenstveno intimna priča. Ne bih ga vezala strogo uz obitelj – podloga romana je stvarna priča moje obitelji, ali sam skoro cijelo vrijeme priču promatrala kao jedan širi kadar, prikaz i patrijarhata i područja i vremena u kojemu Katarina odrasta, pa i međunacionalnih odnosa čiji bi se odraz u životima mogao primijeniti na vjerujem gotovo svaku sredinu obilježenu sličnim animozitetom s obje strane. Svakako mi je važniji taj prostor socijalno-psihološkog od onog činjeničnog povijesnog (koji naravno nije zanemarljiv i veliko mi je opterećenje bilo ne napisati nešto krivo, ne povrijediti onu objektivnu istinu). Ta tema položaja žena i odnosa s muškarcima iz njihove obitelji ili okoline je došla naknadno, izdvojila se tijekom pisanja kao nešto izuzetno

bitno za dostojan prikaz vremena i bez toga roman ne bi funkcionirao, ni kao osobna priča ni kao povijesni tekst.

Roman ste posvetili svojoj majci, a glavna je junakinja romana njezina majka, Vaša baka. Koliko su stvarni obiteljski odnosi doprinijeli oblikovanju građe romana? Koliko je to obiteljsko nasljeđe obilježilo Vas kao osobu?

To su dvije žene koje su me odgojile, svaka na svoj način i neizbježno je da su me obilježile. O tome koliko su razgovori s bakom tijekom mog djetinjstva utjecali na mene dovoljno govori sama knjiga. Posveta majci je ujedno i neka poveznica s likovima romana, ipak je ona generacija koja stoji između nas, no i posveta je tom ženskom aspektu; moglo bi se reći svojevrsna smjernica za čitanje.

Kako je tekao proces osmišljavanja romaneskne priče i strukture? Izjavili ste da ste priče svoje bake bilježili prvotno tek za sebe. Koji je to bio trenutak kada ste se odlučili na ozbiljnije zahvate i pretvaranje tih bilježaka u građu romana? Što Vas je potaklo?

Krenula sam pisati tu neku priču prema bakinoj. Bilo je to jako naivno i na neki način stvarno iskreno, imala sam 14 godina tada i pisala sam posve intuitivno, nisam znala gotovo ništa o književnosti. Od početka je to imalo strukturu koja je vodila prema romanu, nije se to puno mijenjalo, ali recimo da sam negdje krajem srednje škole počela ozbiljnije shvaćati to što imam pred sobom i postala sam svjesna da bih htjela stvarno dovršiti to što pišem upravo u formi

romana. Pisanje je nešto što mi dolazi gotovo nagoni, kao osnovna potreba, i čini mi se da sam gotovo oduvijek podsvjesno znala da ću se time baviti, pisala sam i prije nego sam postala ozbiljan čitatelj. I draga mi je ta intuitivnost u ovom romanu, koju sigurno neću imati nikad više. Sada bih bila suviše opterećena sa svime što znam (makar je i to zapravo malo); to neznanje, gotovo dječja zaigranost kojom sam pisala roman, zaista je blagoslov.

Za vrijeme studiranja se odvio onaj dio uređivanja romana, promišljanja na razini strukture. Puno se mijenjalo, izbacivalo, umetalo, provjeravala sam sve što sam istraživala dotad, prolazila kroz svaku rečenicu... Pa bih mogla reći da sam tek zadnjih nekoliko godina znala da idem k objavljivanju, odnosno osvijestila da bih to stvarno htjela, uz nebrojeno dana kada bih ponovno čitala napisano i bila uvjerena da je apsolutno loše i da je bolje da ostane u ladici.

Koliko Vam je vremena trebalo za pisanje romana? Još ste studentica arhitekture i urbanizma, a napisali ste opsežan roman od 460 stranica pokazavši neumorni kreativni zamah i nadahnuće. Kako ste uopće uspjeli fizički organizirati vrijeme, studirati i pisati? Jeste li imali nečiju pomoć u obliku savjeta, podrške, upućivanja jer mladoj se autorici, još nepoznatoj javnosti, sigurno nije bilo lako odvažiti na tako veliki korak?

(Za početak hvala puno, čitam ovo i kao da nije o meni :)

Obzirom da sam građu oblikovala za vrijeme srednje škole, to je zapravo uvelike olakšalo onaj rad koji se odvio paralelno sa studiranjem; nisam se su-

srela s problemom 'bjeline na papiru', već je postojala neka osnova na kojoj je trebalo raditi. Iskreno, sada je i meni teško zamisliti kako sam to usklađivala, no tada je nekako išlo zajedno. Imala sam upravo tonu kreativne energije i jaku potrebu da to završim, to me držalo. Bilo je razdoblje kada ne bih mogla napisati nijednu suvislu rečenicu i tada bih samo pustila, nisam se nikada prisiljavala. Zapravo sam po meni najbolje dijelove pisala za vrijeme najvećih obveza na fakultetu, tada nisam radila ništa drugo – ili bih crtala ili pisala. Organizirala bih si vrijeme tako da stignem sve, bila sam usmjerena, iz ove pozicije se i ja pomalo čudim sebi. Sjećam se jednom kada sam otišla s predavanja da bih stigla nešto provjeriti u Arhivu grada Zagreba kao bih mogla, kad dođem doma, to napisati i imati dovoljno vremena za crtanje. Ta dva sata propuštenog predavanja su tada bila ključna.

Imala sam pomoć u nekolicini kolega, bilo je to na razini savjeta i nekih općenitih uputa ili su mi otkrili druge autore koji su određenim postupcima postigli ono što sam ja na nekim mjestima pokušavala. To su stvarno tek savjeti izrečeni u razgovoru, vjerojatno njima djeluju banalno, no meni su puno donijeli, uspjela sam drugačije gledati na tekst, pomalo se izvući iz svoje kože i svog pogleda, time je roman postao sigurno bolji. Općenito osjećam veliku zahvalnost, i prema kolegama koji su me doživjeli ozbiljno i pokazali zanimanje za tekst, i prema urednici koja mu je pristupila sasvim otvoreno. To puno znači za nekoga tko ima tako malo godina i tko nije nikada ništa objavio. Vjerojatno je to probijanje i dokazivanje najteži dio – možeš nešto napisati i tekst može govoriti za sebe puno, no nije lako uvjeriti nekoga da mu pristupi na taj način da dopusti tekstu da djeluje; uhvatim se i sama ponekad za prilazim nekome s određenim odmakom i onda se sjetim ljudi koji ga nisu imali prema meni, to je divna opomena.

Odabrali ste kao početnu godinu romana 1997., dan kada su sestre Kata i Julia sisačkom sudu predale dokumente za povrat obiteljske imovine oduzete im 1946. Tim istim danom i završavate roman: sestre se vraćaju u stari zavičaj, sve je drugačije nego što je bilo u njihovom djetinjstvu, prošao je još jedan rat i ljudi pate od novih trauma, Kata zahvaljuje Bogu što više ne živi ovdje. Jednim ste danom počeli i završili, zaokružili ste obiteljsku priču. Saznajemo da su posjedi vraćeni, no Katarina to nije doživjela. Sugerirate li da je povijesna nepravda ispravljena i može li se zlo naneseo zbog povijesnih, ideoloških, religijskih i tko zna kakvih sve razloga ispraviti?

SNIMIO: DAVOR KOVAČEVIĆ

To su te stvari koje nam stariji govore, gotovo naučeno pa ih ponavljaju i naizgled djeluju kao banalne uzrečice, ali zapravo su puno mudrije nego se na prvu čine.

Datumi dokumenata govore o pravnom sustavu u Hrvatskoj, o činjenici da je bilo potrebno 20 godina da se konfiscirana imovina vrati, o tome da u vrijeme kada se naveliko 'peru ruke' od bivšeg sistema, kada na površinu izlazi i sve veća naklonjenost nacionalizmu, koji se na momente, i nažalost, i veliča – i dalje je gotovo nemoguće ispraviti jednu nepravdu tog najjednom zloglasnog sistema, naravno ako ste 'mali čovjek'. To je nešto zajedničko svakom obliku uređenja, svakoj ideologiji i naposljetku svim 'malim ljudima' – to da će oni ostati tihi i vječito u nekom obliku

nepravde. Upravo mislim da je taj oblik nepravde, koji su doživjeli likovi romana i svi ljudi njima slični u to doba, nemoguće ispraviti. I tu je manja nepravda u oduzetoj zemlji ili posjedima, to je oduzeto djetinjstvo i odrastanje, to je ta ponavljajuća trauma, Katarinina 'bolest rata'.

Između ta dva događaja istoga dana 1997. smještena je radnja romana: djetinjstvo o kojem priča dvanaestogodišnja djevojčica Katarina, početak 2. svjetskog rata, mobilizacija seljaka u domobransku vojsku, partizansko

razaranje sela zbog suradnje s neprijateljima, traume i bijeg preživjelih, Katarinin boravak u Zagrebu, kraj rata i put u Bleiburg, oduzimanje posjeda, povratak u Slavoniju, novi rat,... Mnoštvo se događaja niže pred nama uz cijelu galeriju junaka! Možete li izdvojiti dijelove romaneskne priče i književne junake koji su Vama najdraži, dakako, osim Katarine? Koji su dijelovi romana tražili od Vas najveći spisateljski angažman, a onda rezultirali i osobitim osobnim zadovoljstvom?

Jako zanimljivo pitanje. Krenula sam spremno odgovoriti, pa shvatila da mi je izdvojiti najdraže likove kao birati između vlastite djece. Čak i one koji mi možda ne bi odgovarali kao stvarne osobe, volim kao svoje likove, znače mi u tekstu. Osim Katarine, upoznala sam još tek dva lika, jedan od njih je Julijana i vjerojatno mi je ona ipak malo draža nego ostali, ona je čak i 'stvarnija' od Katarine, manje sam ju mijenjala fikcijom i drago mi je da je tako, za nju mi je bilo bitno da bude što više vjerna svom stvarnom modelu. Žao mi je što nije dočekala dovršenje romana i što joj nisam rekla za njega. Možda mi je najteže ipak bilo pisati lik Petra. Sve što sam čula od drugih ljudi o njemu bilo je nevjerojatno lijepo, gotovo su ga uzdizali, imala sam uvijek sliku jednog blagog, samozatajnog čovjeka, oca za kojeg su sva njegova djeca rekla da je bio nježan, i to mi je bilo teško spojiti s njegovom ratnom pričom. Tako da sam se dugo lomila oko njega, pokušavala povezati njegovo odrastanje s njegovim roditeljstvom, naći uzroke toj mirnoj naravi, zamišljala sam što mu je moglo biti u glavi svaki dan, kako je to nosio u sebi, kako se borio, a kako mirio sa svojim ratom... Tako da je tu vjerojatno najviše napora, jako mi je bitan njegov lik.

Važne su mi i Katarinine prijateljice, one su gotovo sasvim fiktionalne, no izašle su iz mnoštva stvarnih anegdota, htjela sam da budu neko svjedočenje o ženskim odnosima, one daju sliku odrastanja koje se događa i izvan onih zadanih, obiteljskih okvira. Odrastanje uključuje i svjesne izbore, drugačije se razvijaju te relacije koje sami biramo. Sada bih mogla u nedogled, ali vjerojatno sam najviše uživala pisati zagrebačku epizodu (ona je uvelike oblikovana po stvarnim događajima). To je bila upravo ona igra u pisanju; to je epizoda s puno intimne patnje i boli, no pisala sam ju veselo, čak i te najteže dijelove. Tu sam se

SNIMIO: JURAJ MOČIČAČ

Pisanje je nešto što mi dolazi gotovo nagonski, kao osnovna potreba, i čini mi se da sam gotovo oduvijek podsvjesno znala da ću se time baviti.

najviše povezivala s Katarinom, bila sam pišući i otprilike istih godina kao i ona u tom dijelu i osjećala sam veliku bliskost s likom, kao da mi je najbolja prijateljica i upravo činim nešto jako važno za nju.

Ono za što mi je trebalo najviše vremena i što je bilo daleko najzahtjevnije su dijelovi koji govore o ratu u Banovini i Bleiburgu. Pisanje o povratku s Bleiburga me potpuno iscrpilo, neobično zvuči, no osjećala sam se malo manje

čovjekom nakon što sam isproducirala taj dio, kao da mi je samo pisanje toga pomalo oduzelo život.

Sličan je osjećaj ostavilo i opisivanje Katarininog odnosa s ocem – to je nastalo izravno na temelju njezine priče i smatrala sam da bi njoj bilo bitno da ima neko posebno mjesto, ta bol koju ja i dalje ne mogu sasvim razumjeti te je tražila ogroman napor da ju pokušam bar zamisliti.

Protumačite nam zanimljiv naslov romana! Zašto Nadohvat? „Ima li dostojnijeg spomenika od pedeset godina stare šume?“, pita Katarina. Je li spomenik Vašoj obitelji ovaj roman? Mislite li da je Katarini bio nadohvat neki drugačiji, sretniji život, upravo kao i svima nama? Ono što nam je nadohvat ponekad i dohvatimo, ali čest je slučaj da nadohvat postane nedohvatno, pretvori se u promašenost i životno razočaranje.

Neki misle da je naslov zanimljiv, neki ma je ipak previše nedorečen. Došao je nakon što je knjiga već napisana, iskristalizirao se kao pojam koji po meni sažima sve teme u knjizi: strahovanje od bliske opasnosti, bijeg, blizina nekih sretnijih života, tuđih života, mir koji postoji samo formalno... Pa onda i to, može se tumačiti i u vidu tog sretnog života koji i je i nije proživljen, činjenica da se vjerojatno pitala je li mogla i ona otići negdje, je li mogla donijeti drugačije odluke, bi li bila stvarno sretnija da ju je povijest ipak malo zaobišla... Nadohvat su meni sve te sumnje, pomisao na mogućnosti, sve krivnje i njihovo otpuštanje, ali zapravo bih voljela da svakome predstavlja nešto drugo, volim naslove koji nisu sasvim određeni. Povijest je nepromjenjiva i egzaktna, književnost traži osobnu interpretaciju.

„Riječ je mač, kako ljudi svašta kažu, a ni ne misle, samo ubodu, kao mačem ... riječ je mač, zapamti.“, govorila je majka Katarini. Vi ste se kao spisateljica latili mača, metaforički rečeno!!! Jeste li oprezni s riječima kako pisanjem ne biste koga povrijedili i jesu li Vas neki kritičari povrijedili pišući o romanu?

Zanimljivo mi je da ste izdvojili tu rečenicu, koju je Katarinina majka stvarno govorila, barem su mi tako rekli :) To su te stvari koje nam stariji govore, gotovo naučeno pa ih ponavljaju i naizgled djeluju kao banalne uzrečice, ali zapravo su puno mudrije nego se na prvu čine. Mene su time učili da uvijek razmislim kako ću nešto izreći nekome, kako pristupiti, jer nismo svi isti i ne mogu znati što netko zaista proživljava i kako neka moja riječ, čak i bez zle namjere, može stvarno utjecati na nekoga. U razgovoru i odnosima se trudim biti oprezna i osviješćivati to da ne mogu očekivati od drugih da reagiraju i komuniciraju poput mene (ali to je cjeloživotni proces učenja). Daleko sam manje oprezna u

pisanju – tu imam obzira jedino prema svojim likovima. Nastavak te uzrečice bi po meni svakako bio da književnost treba djelovati kao mač, probijati u sve ono neprikladno, neizgovoreno i bolno; tekst treba razdirati.

Što se kritičara tiče, nije to nešto što me može povrijediti. Volim pročitati svaku kritiku, zanimljivo mi je kako različiti ljudi, sa svojim različitim pozadinama, promatraju tekst s nekad sasvim suprotnim shvaćanjem. U krajnjem slučaju, kritika me može nasmijati, ali osobno me diraju samo zaista osobne stvari.

Ako imate slobodnog vremena, čime se bavite, koja su Vam najdraža djela svjetske i hrvatske književnosti? I što poslije diplome, arhitektura ili pisanje? Možda oboje paralelno jer kako ste pokazali, arhitektura i književnost mogu zajedno!

Trudim se imati vremena za unaprijeđivanje sebe i u onom neaktivnom pogledu. To slobodno vrijeme, neuvjetovano obvezama, najradije provodim u prirodi. Tu je onda i čitanje i dobri filmovi, bez toga ne bih funkcionirala u ovom 'neslobodnom' vremenu. Kao djela koja su me formirala izdvojila bih knjige Camusa, Hessea, Salinger-a, Hemingwayja, kasnije su došli i Carver, Moravia, Bruckner... Negdje u studentskim danima počela sam više čitati i hrvatsku književnost. Kao lektirna djela bili su mi dragi i važni Kovačić i Krleža, pa sam onda otkrivala i suvremenike, sjajni su mi na primjer Slobodan Šnajder, Kristian Novak, Zoran Ferić, Julijana Adamović, Nikola Petković. Dalo bi se dugo nabrajati, imamo stvarno što za ponuditi na književnom polju.

Svakako bih voljela djelovati i arhitektonski i literarno, preklapa se to dosta u sagledavanju svijeta; htjela bih unijeti što je više moguće taj arhitektonski način promatranja i koncipiranja u pisanje, koji je (ili bi barem trebao biti) sveobuhvatan, potpuno utemeljen, koji zna iz čega nešto proizlazi i čemu teži. Iz literature crpim osjećaj za ljude, za mjeru, što mi je opet nezamjenjivo u projektiranju. Tako da manje bitnim smatram kako će to formalno izgledati, hoću li imati posao u uredu pa dolaziti doma i pisati po noći, ili će se dogoditi neki sasvim drugačiji spoj, sve je moguće. Bitnije mi je da ne izgubim to što su mi oba zanimanja dala, vrijedni su to momenti u životu i stvaranju. ~

Svakako bih voljela djelovati i arhitektonski i literarno, preklapa se to dosta u sagledavanju svijeta...

Ena Katarina Haler rođena je 1996. u Osijeku, gdje je završila prirodoslovno-matematičku gimnaziju. Trenutno živi u Zagrebu i studira Arhitekturu i urbanizam na Arhitektonskom fakultetu te radi u jednom arhitektonskom uredu. *Nadohvat* joj je prva knjiga i prvi objavljeni tekst uopće. Roman je ove godine bio u finalu književne nagrade Tportal a i finalu za Nagradu *Fran Galović*. Osim pisanjem i projektiranjem, bavi se fotografijom, šivanjem i planinarenjem, u onoj mjeri u kojoj ovo prvo dvoje dopusti.

DOSADAŠNJI DOBITNICI KNJIŽEVNE NAGRADE KSAVER ŠANDOR GJALSKI

1981. **Ivan Aralica** Put bez sna
1983. **Iris Supek** Kraj svijeta počinje kihanjem
Tatjana Arambašin Sliško Čovjek koji je volio vlakove, čovjek koji je mrzio vlakove i druge priče s tračnica
1985. **Irena Vrkljan** Svila, škare
1986. **Pavao Pavličić** Trg slobode
1987. **Hrvoje Hitrec** Ljubavi na crnom baršunu
1988. **Dubravka Ugrešić** Forsiranje romana reke
1989. **Nedjeljko Fabrio** Berenikina kosa
1990. **Zvonimir Majdak** Krevet
1991. **Goran Tribuson** Potonulo groblje
1992. **Feda Šehović** Svi kapetanovi brodolomi
1993. **Dalibor Cvitan** Ervin i ludaci
1994. **Miljenko Jergović** Sarajevski Marlboro
1995. **Pavao Pavličić** Šapudl
1996. **Višnja Stahuljak** Sjećanja
1997. **Alenka Mirković-Nad** 91,6 Mhz glasom protiv topova
1998. **Ratko Cvetnić** Kratki izlet, zapisi iz Domovinskog rata
1999. **Goran Tribuson** Trava i korov
2000. **Zoran Ferić** Andeo u ofsajdu
2001. **Stjepan Tomaš** Odnokud dolaze sanjari
2002. **Nedjeljko Fabrio** Triemerom
2003. **Josip Mlakčić** Živi i mrtvi
2004. **Renato Baretić** Osmi povjerenik
2005. **Luko Paljetak** Skroviti vrt
2006. **Igor Štikl** Elijahova stolica
2007. **Sanja Lovrenčić** U potrazi za Ivanom
2008. **Ivo Brešan** Katedrala
2009. **Ratko Cvetnić** Polusan
2010. **Ivana Šojat-Kučić** Unterstadt
2011. **Ivan Aralica** Carske kočije
2012. **Nikola Đuretčić** Almanah smrti i nestajanja
2013. **Pavao Pavličić** Muzej revolucije
2014. **Julijana Matanović** I na početku i na kraju bijaše kava
2015. **Dubravko Jelačić Bužimski** Nezaboravne priče iz kavane Corso
2016. **Željko Ivanković** Rat i sjećanje
2017. **Kristian Novak** Ciganin, ali najljepši
2018. **Jurica Pavičić** Crvena voda
2019. **Goran Tribuson** Otac od bronce

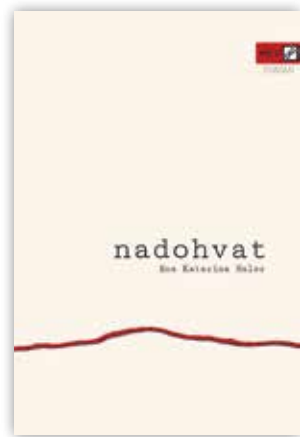
Odluka Prosudbenog povjerenstva za dodjelu Nagrade Ksaver Šandor Gjalski za 2020. godinu

Prosudbeno povjerenstvo u sastavu Dubravka Oraić Tolić (predsjednica), Sofija Keča, Ingrid Lončar, Ivica Matičević i Božica Brkan, većinom je glasova elektronskim glasanjem odlučilo da se Nagrada Ksaver Šandor Gjalski za 2020. dodijeli **Eni Katarini Haler** za roman **Nadohvat** (V.B.Z., Zagreb, 2019).

Za Nagradu je prijavljeno 50 knjiga, a u užu su izbor ušli sljedeći naslovi i autori: *Nemirnica* (Disput, Zagreb, 2019.) Mihaele Gašpar, *Vošićki* (Hena com, Zagreb, 2020.) Marka Gregura, *Plivač* (V.B.Z., Zagreb, 2019.) Ivica Prtenjača i *Kad su padali zidovi* (Fraktura, Zagreb, 2019.) Kristijana Vujičića.

Obrazloženje

Nije običaj da se Nagradom Gjalski nagrađuje prva knjiga nekog pisca. Međutim, roman *Nadohvat* nedvojbeno je velik roman. Ne zbog toga što ima gotovo 500 stranica, jer se čitajući i ne primjećuje koliko je opsežan. Čini se kao da je, premda je navodno nastajao gotovo desetljeće, pisan s lakoćom i, suprotno očekivanjima iz najava, ne opterećuje višegodišnjim spoznajama iz arhivskih istraživanja te skupljenim pričama i podacima. Maestralno, kao da ih je prije toga mnogo napisala, autorica vodi priču koja je u hrvatskoj književnosti – pa i ne samo u fikciji nego i u znanstvenoj, povijesnoj i administrativnoj fikciji – još rijetkost. O mjestu Zrinu koje je u Drugom svjetskom ratu kao ustaško na više desetljeća doslovno izbrisano s lica zemlje i ušutkano u sjećanjima. Haler je toj obiteljskoj tragičnoj priči dala glas, ali to dojmiviji, to zvučniji što ga nije obojila očekivano teškim bojama i gorčinom, nego je takvu priču pretvorila u antiratni iskaz, bez u nas očekivanoga i uobičajeno uvriježenoga lijevoga i(li) desnoga. Roman je u biti romansirani život autoričine bake, imenjakinje Katarine, Kate, od njezine tinejdžerske dobi do smrti, od rodnoga Zrina preko službenja u Zagrebu kod ustaškoga ministra i natrag u Kostajnicu, na Banovinu u izbjeglištvu, pa da i sami ne znaju zašto prema Dravogradu i

Bleiburgu, pa natrag na Križnom putu sve do dodijeljenoga im slavonskoga sela iz kojega su protjerani folksdojčeri.

Nesretne pojedinačne sudbine koje uvijek određuje politika, pobjednici, vlast nastavljaju se jedna na drugu. Dok nam je istina, ljudska i povijesna – nadohvat. Osobna priča s mnogim rukavcima, sudbinama, potragama za izgubljenim ljudima, sučeljena je s Velikom Poviješću. Ne samo u tome graničnom zemljopisnom prostoru u kojem radnja započinje 26. lipnja 1997. i vraća se na kronološki početak, kad je glavnoj naratorici Kati trinaest godina. Kao da se, ma koliko mi službeno šutjeli o tomu, sve ponavlja kao u nizanki: Drugi svjetski rat, Domovinski rat, pa i aktualne migracije, bijeg od rata i smrti s Istoka na Zapad. Zlo i grijeh, patnja i strah, nepravde i bijeg, skrivanja i faustovske pogodbe u suradnji s vlašću. Primjer su momci: Katarinin odabranik Petar, koji je na pogrešnoj strani, bjegunac, i Andrija koji postaje pravovjerni partijac.

Autorica prepušta čitatelju da njezin tekst iščitava iz vlastite perspektive, priča priču čak i kada prenosi citate bešćutnim administrativnim jezikom ispisane dokumente iz 1997. (zahtjev za povrat oduzete imovine za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine), iz 1946. (u ime naroda konfiskacija narodnim neprijateljima stanovnicima mjesta Zrin cjelokupne imovine pokretne i nepokretne), 1944. (odobrenje OZN-e da se Zrin spali) i 2016. (u ime naroda o povratu imovine). Deset je to godina nakon Katarinine smrti, kad je izgubivši svaku nadu pred

ravnodušnošću država koje se smjenjuju da će nepravdu ispraviti u pravdu, već je davno u (njoj svetoj) zrinskoj zemlji, u kojoj joj počiva i ubijeni otac, zalijevajući je suzama iskopala jamu i zakopala godinama uzaludno nakupljane papire sa zahtjevom da joj vrte i otetu zemlju i iščupane korijene. Dodir s tlom, zapravo sa zemljom u koju se često spuštaju ljesovi, u rukama naraštaja zrinskih žena i kad više nisu u Zrinu kroz cijeli se roman provlači kao vrhunski lajtmotiv.

Jednostavno i okretno pričajući priču o *proizvodnji tragedija*, Katarinina unuka Katarina ne ispravlja povijest posvećujući roman majci, koja je živjela u vremenskom *između*, nego podsjeća kako *književnost pripada ljudima i na njoj je da glasno pogovori o utišanom*. U završnici romana retorički pita: *Ima li dostojnijeg spomenika, od pedeset godina stare šume?*

No, ne bi roman *Nadohvat* zaslužio Gjalskoga samo zbog te svoje duboke, razvedene priče, sage o 20. i 21. stoljeću u Hrvatskoj, koju neki, i ne pročitavši roman i ne očitavši njegove poruke, uvrštavaju u desničarske. *Nadohvat* je rijetko dobro, upravo virtuozno napisan roman, kako izdavač ističe, *bez politizacije, patetike i tekstualnih viškova*. Koncentrirano dobro i sigurno vođen, ekonomičan, prohodan, poetski, čitak. Dirljiv i autentičan. Čak i u detaljima, primjerice kada mlada Katarina svoju muku pretvara u samoozljeđivanje, danas jednu od medijski vrlo eksponiranih tema: *... iščupala sam iglu iz svog veza. Odmotala crni konac, zadigla podsuknju, ispružila bedro i zabola iglu. Noga je cesta, a ubod je jedno tijelo pruženo preko nje, kažem si, i zabadam opet. Koliko ih je? Treće, četvrto, peto, deseto, dvanaesto, dvadeseto...* Klasičan, ali inovativan. Nikako samo povijesni, kako ga najčešće opisuju. Jednostavno zanatsko majstorstvo. Iza takva spoja sadržaja i kultiviranoga stila gotovo je nestvaran mladi talent, ženski glas, koji se izdvaja i ne samo u tekućoj književnoj produkciji.

U ime Prosudbenog povjerenstva
Božica Brkan

PROJEKT GJALSKI

U dijalogu s tradicijom

PIŠE DINKA TOMAŠKOVIĆ-PRESEČKI

Vedro zimsko nebo otkriva nam jedno od najsajnijih zvijezda našega neba u kojem je, kažu, skrivena tajna nastanka zvijezda i svjetova – Orion. Sjaj mladih zvijezda zanosio je motritelje neba od davnina, baš kao što i danas privlači mnoge astronome. Kad gledamo ljepotu sjevernoga svjetla, povezujemo se sa svim dušama koje su nekoć osjetile slično udivljenje. Jedan od njih bio je i Ksaver Šandor Gjalski „čija se duša sama predala toj nebeskoj veleljepoti“, kao što je zapisao u noveli *Sa šetnje*. Jedinstvena slika poveznica je s temom ovogodišnjeg Projekta *Gjalski* koji nosi naziv *U dijalogu s tradicijom*.

Projekt *S piscem u kući pisca* ove se godine provodi tijekom rujna i listopada na nastavnim satima Hrvatskoga jezika u Gimnaziji A. G. Matoša i Srednjoj školi Zabok. U projektu sudjeluje 150 učenika 3. razreda koji sa svojim mentoricama, Sandrom Babnik Lončar, prof., Dinkom Tomašković-Presečki, prof. i Dubravkom Krznar prof., istražuju povezanost tradicije i suvremenosti. Odlazak u „pišćevu kuću“ Gredice onemogućila je složena epidemiološka situacija pa su naša putovanja virtualna i književna. Glavni su

ciljevi projekta uspostaviti dijalog s tradicijom, kulturnom i književnom baštinom vezanom uz djelo Ksavera Šandora Gjalskog, pobuditi interes mladih za čitanje originalnih tekstova našega pisca, kao i suvremenih tekstova koji se tematiski, idejno ili stilski povezuju s Gjalskijevim novelama. S druge strane, čitamo i literaturu o Gjalskom, znanstvene i publicističke tekstove suvremenih lingvisti i kroatista koji obrađuju Gjalskijeve književne i jezične teme ili izvješćuju o kulturnim događajima posvećenima našem piscu.

Književni je kolokvij obuhvatio čitanje dva cjelovita Gjalskijeva teksta. Prvi je tekst u uvodu spomenuta novela *Sa šetnje* na čijem su primjeru učenici otkrivali lirsko-misaona obilježja proze, a njezin je motivski i idejni sloj bio poticaj za čitanje suvremenih znanstvenopopularnih tekstova i istraživanje simboličke zvijezda, Gjalskijeva interesa za astronomiju i doprinosa uređenju zagrebačke Zvezdarnice. Drugi književni tekst, novela *San dr. Mišića*, uveo ih je u mistično-okultne teme i uspostavio vezu sa suvremenom književnošću koju rado čitaju.

Prošlogodišnja književna tribina pod nazivom *Jezik i stil Ksavera Šandora Gjalskog*, održana u sklopu Manifestacije, poslužila je kao izvor tekstova za čitanje literature o Gjalskom. Na primjeru novinskog članka iz Glasila Kulturne manifestacije učenici su istražili obilježja publicističkog stila i otkrivali interes znanstvene i kulturne javnosti za život i djelo zabočkoga književnika. Uslijedilo je čitanje eseja dr. sc. Tatjane Pišković s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, bivše učenice Gimnazije Zabok, koja raspravlja o jeziku novelističkoga ciklusa *Pod starimi krovovi*. Sama činjenica da iz njihovih klupa potječu suvremeni znanstvenici koji cijene i istražuju našu kulturnu i jezičnu baštinu, poticajna je za nastavak učeničkog čitanja i učenja o gredičkom gospodinu i njegovu djelu.

Možemo zaključiti da je naša „šetnja“ ispod Gjalskijeva zvezdanoga neba uspostavila dijalog s tradicijom. Uprta pogleda u najsajjniju zvijezdu čudesnoga Oriona, poput Gjalskog spoznajemo „beskonačnost i ogromnost nebrojenih svjetova“, ali i „sreću i blaženstvo što sjaji iz milih nam očiju“ (*Sa šetnje*). ~

Ksaverova staza

Šetnica *Ksaverova staza* zamišljena je kao uspomena na zabočkoga književnika Ksavera Šandora Gjalskog i kao edukativna staza na kojoj će šetači, izletnici, učenici, stanovnici Zaboka i njihovi gosti uživati u šetnji bregovima iznad Gredica. Staza će, kad cijeli projekt bude završen, na svojim informativnim pločama i putokazima upoznat šetača sa životom K.Š. Gjalskog i poviješću Zaboka.

Početak šetnice je iznad dvorca Gredice, prolazi pokraj sela Zaboky, hrptom brda iznad Martinišća, preko Zvezdara do brijega Balaškovo i planinarskog doma na Piclju iznad Prosenika. Jedan krak šetnice odvaja se preko šuma iznad Pavlovca i Trebeža, a na Dojčić brijegu se spušta do željezničkog kolodvora u Zaboku.

Prednost ovako koncipirane šetnice je što šetač može birati nekoliko alternativnih puteva: od Gredica, od kapelice u Pavlovcu, s Piclja (planinarskog doma) ili željezničke stanice u Zaboku. ~ *Jasna Balaško*

U subotu 24. listopada u 11 sati pozivamo vas na Picelj. Nakon razgleda poučnog parka krećemo u šetnju dijelom Ksaverove staze. U slučaju kiše, šetnja će se morati odgoditi za neki drugi datum. Dobrodošli!

Likovna radionica primijenjene grafike

PIŠE CARMEN BAČURA POTOČIĆ, voditeljica radionice

Polaznici Likovne radionice ove su „korona godine“ zakoračili u svijet primijenjene grafike u kojem su dizajnirali tekstilne uzorke te izradili zaštitne maske. Specifično vrijeme u kojem smo se našli ponukalo nas je, sasvim logično, na izradu istih te smo na taj način obilježili ovo „novo normalno“, vrijeme i dizajnirali seriju tekstilnih uzoraka u čast Ksaveru Šandoru Gjalskom.

Polaznici radionice ove su se godine okušali u tehnici sitotiska koju svrstavamo u grafičku metodu propusnog tiska. To je metoda kod koje željeni prikaz (sliku) propuštamo kroz dijelove matrice gdje smo to kemijskim postupcima omogućili. Sitotiskarska matrica zapravo je aluminijski okvir sa čvrsto, poput bubnja, napetom svilenom tkaninom kroz koju propuštamo boju na podlogu – u ovom slučaju na tkaninu.

Tehnika sitotiska kakvu danas poznajemo seže daleko u prošlost, a potječe iz Kine gdje su u 2.st koristili šablonske matrice za dekoraciju tekstila. Šablone su izrezivane u vodootpornom papiru, a uski i mali dijelovi takvih matrica međusobno su bili pričvršćeni tankim nitima svile. Naposljetku su niti svile koje su povezivale sve kompliciranije dijelove šablona postale toliko guste da su izgledale kao istkana mreža. To je u konačnici potaknulo upotrebu svilene tkanine kao matrice i tako je nastala tehnika sitotiska koju i

danas koristimo. Tehnika je u Europu stigla iz Azije tijekom 18. st. te je u vrijeme industrijske revolucije zauzela značajno mjesto u ukrašavanju tekstila iako se smatrala izuzetno skupom upravo zbog svilene tkanine od koje se izradivalo sito, odnosno matrica. Tek tijekom 20.st u SAD-u ulazi u širu upotrebu, pa potom ponovno u Europu. Nakon Drugog svjetskog rata Nacionalno serigrafsko društvo SAD-a organizira dvogodišnju svjetsku turneju po gradovima Europe i Japana gdje na izložbama demonstriraju tehniku. To se možda čini kao da „prodaju toplu vodu“ onima koji su tehniku izmislili, ali umjetnici u Americi zapravo su odvojili umjetničko izražavanje od industrijskog reproduciranja. Tek tada sitotisk postaje ravnopravan ostalim grafičkim tehnikama.

Na ovogodišnjoj radionici polaznici su sudjelovali u procesu izrade gotovog proizvoda u svim segmentima – od ideje do realizacije. Počevši s crtežom-skicom na papiru koji su potom primjenom računalnih programa oblikovali u tekstilni uzorak te pripremili za izradu matrice. Odradili su i tehnički proces koji uključuje nanošenje emulzije i snimanje sita u kopir-rami i na kraju proveli otiskivanje na tkaninu. Od te tkanine, sada s uzorkom, skrojili su i sašili zaštitne maske.

Maske nastale na radionici mogu se pogledati na izložbi u zabočkoj Gradskoj knjižnici. ~

Maske nastale na radionici mogu se pogledati na izložbi u zabočkoj Gradskoj knjižnici

Na ovogodišnjoj radionici polaznici su sudjelovali u procesu izrade gotovog proizvoda u svim segmentima – od ideje do realizacije

RADIONICA KREATIVNOG PISANJA

Čudesna metafora: kroz igru do pjesme

PIŠE KRISTINA ŠPIRANEC, voditeljica radionice

Povodom Dana Gjalskoga ove godine održala se radionica kreativnoga pisanja *Čudesna metafora: kroz igru do pjesme*. Radionica je okupila 23 polaznika, 22 učenika iz različitih srednjih škola iz Hrvatskoga zagorja, kao i jednu studenticu. Tijekom tri susreta putem videokonferencije Zoom, polaznici su vođeni kroz dva osnovna procesa kreativnoga pisanja – kroz motivacijski dio, koji se sastoji od interaktivne vježbe, te kroz pominji rad na tekstu.

U prvome dijelu sudionici su prolazili kroz vježbu 'igra osjetila', gdje su razmišljali o definiciji, mirisu, zvuku, okusu, teksturi i simbolu odabranoga pojma s ponudena popisa riječi te ga opisivali. Na taj način, prepušteni mašti i igri asocijacija, lako su i spontano dobili svoj prvi predložak za pjesmu. Zajedno smo otkrivali kako se taj tekst sastoji od različitih pjesničkih slika, u kojima se često kriju i mnoge stilске figure, najčešće metafore i poredbe. Prije nastavka s drugim dijelom, učili smo i o značajnim pojmovima u analizi literarnoga djela, kao što je to jaka metafora, začudnost, ili muzi-

kalnost pjesme. Također, zajedno smo razmišljali o tome koji elementi grade ritam u pjesmi, kao i o žarišnim točkama pjesme, poput naslova te prvoga i zadnjega stiha.

Nakon toga uslijedio je samostalan rad, gdje su se učenici poigrali različitim spomenutim elementima kako bi od predloška stigli do pjesme, a potom je na redu bilo zajedničko čitanje i analiza radova, s komentarima i sugestijama koje bi mogle doprinijeti boljem cjelokupnom dojmu pjesama. Tako smo učili o važnoj ulozi promišljanja o vlastitome tekstu, doradivanja i dotjerivanja teksta, a usput smo čitali i pjesme mladih autora kao što su Goran Čolakhodžić, Alen Brlek, Mateja Jurčević i drugi, kako bi se polaznici upoznali i sa suvremenom hrvatskom poezijom koja bi im mogla biti bliska. Bez obzira na to što je za mnoge polaznike ovo bio tek prvi susret s pisanjem poezije, mogu s radošću reći kako su pjesme koje je ova radionica iznjedrila iznimno maštoviti, dosjetljivi i tankočutni uradci, obogaćeni snažnim i dojmljivim slikama, nerijetko upravo *čudesnim metaforama*. ~

FOTONATJEČAJ

Nakon deset uspješnih godina provođenja Fotoradionice, ove godine, po prvi put, fotografi amateri mogu sudjelovati u Fotonatječaju. I ovaj put, naglasak je na poticanju interesa za fotografiju, uz razvijanje stvaralaštva i kreativnosti. Tema maske je višeznačna, ali aktualna i sveprisutna.

Maska je postala naš svakodnevni nosivi detalj, iza nje se skrivamo, ona nam smeta, ona nas čuva... Maska može biti i zaštitna maska varioca, ronilačka maska, maska za maškare, maska može biti i njegujuća maska koju stavimo uvečer, ali i odjeća kojom skrivamo svoje nedostatke ili ističemo svoje atribute. Maska je i maska ozbiljnosti ili humora kojima sakrivamo prave emocije.

Sudionici natječaja prikazat će svoj doživljaj maske. Tri najbolje fotografije, koje će odabrati žiri na čelu s fotografom Dragutinom Škreblićem, bit će nagrađene, a sve selektirane fotografije bit će prikazane na izložbi u Gradskoj knjižnici. ~

KONCERT

Mia Elezović

SNIMIO: MIRO TARADI

Pijanistica Mia Elezović studirala je i kao devetnaestogodišnjakinja diplomirala na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi prof. Zvezdane Bašić. Studij glazbe nastavila je 1995. na Visokoj glazbenoj školi [Hochschule für Musik] u Beču u klasi prof. Hansa Petermandla, a kasnije se usavršavala i u klasi prof. Herberta Seidela na Visokoj glazbenoj školi [Musikhochschule] u Frankfurtu. Usporedo s usavršavanjem u inozemstvu, pripremala je i magisterij na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, kojega je iznimno uspješno i apsolvirala. U veljači 2002. diplomirala je klavir i na Visokoj glazbenoj školi u Frankfurtu.

Tijekom studija klavira i stručnih usavršavanja Mia Elezović je sudjelovala u mnogim majstorskim tečajevima i radionicama svjetski renomiranih profesora. Od 1999. do 2004. godine podučavala je mlade pijaniste na Internacionalnoj školi u Frankfurtu [Frankfurt International School]. 2004. godine japanska ju je Vlada pozvala na desetomjesečni studijski boravak u Kyoto, tijekom kojega se na Muzičkoj akademiji Showa [Showa Academia Musicae] posvetila intenzivnom studiju djela za glasovir suvremenih japanskih skladatelja. Od 2005. do 2006. godine bila je docentica na klavirskom odsjeku Umjetničkoga

sveučilišta u Kyoto [Kyoto City University of Arts] i na Britanskoj školi [British School] u Tokiju. Istodobno je bila pozvana na festival Terra Magica u Poreču, gdje je kao docentica održavala majstorske tečajeve te ujedno i koncertirala. Nakon uspješne audicije 2006. godine u Madridu, Mia Elezović angažirana je kao solopijanistica u tamošnjem Španjolskom nacionalnom ansamblu za suvremenu glazbu [Spanish National Ensemble for Contemporary Music].

U rujnu 2007. godine seli u New York, gdje je od Glazbene škole Manhattan [Manhattan School of Music] dobila punu stipendiju te započela specijalizaciju u programu Contemporary Performance, utemeljenom na proučavanju i izvođenju djela suvremenih skladatelja. Dvije godine kasnije tu je specijalizaciju uspješno završila još jednim

magisterijem. 2007. bila je angažirana kao docentica na Glazbenoj školi Alpha [Alpha School of Music (Queens, New York)] i na Muzičkoj akademiji Bergen [Bergen Academy of Music (Oradell, New Jersey)]. 2008. podučavala je mlade pijaniste na Ljetnoj glazbenoj školi u Westfieldu [Westfield-SummerMusic-Programm] te 2008. i 2009. na Školi Ross [Ross School] u New Yorku. Od studenoga 2010. predaje na Kraljevskom konzervatoriju u Liègeu [Conservatoire royal de Liège (Belgija)], a u akademskoj godini 2015/2016. bila je docent komorne glazbe na Umjetničkoj akademiji u Splitu. U studenom 2016. postaje docent za komornu glazbu i glasovir na Umjetničkoj akademiji u Osijeku.

Mia Elezović je vrlo rano započela svoju međunarodnu koncertnu aktivnost. Održala je brojne solističke klavirske recitale, a nastupala je i u mnogim različitim komornim sastavima u Europi, Sjevernoj Americi i Aziji. Kao solistica nastupala je sa Zagrebačkom filharmonijom, Simfonijskim orkestrom HRT, Dubrovačkim simfonijskim orkestrom, Hrvatskim komornim orkestrom, Gudačkim orkestrom *Gaudeamus* te Zagrebačkim gitarskim triom, a od 2011. članica je ansambla *Alisios Camerata*. Od 2012. Mia Elezović provodi svako ljeto u Salzburgu u vokalnom programu mladih pjevača s kojima radi na Liedu-u i Mozartovim arijama (ujedno je i menadžerski direktor programa). ~

NAGRADE I POSTIGNUĆA:

1991. – 1. nagrada na Međunarodnom (hrvatsko-japanskom) pijanističkom natjecanju u Zagrebu
1992. – 1. nagrada na European Music Competition Città di Moncalieri (Italija)
1992. – 3. nagrada na Međunarodnom pijanističkom natjecanju u Rimu (Italija)
1995. – Rektorova nagrada Sveučilišta u Zagrebu za japansku koncertnu turneju
1996. – finalistica Međunarodnoga pijanističkog natjecanja u Kobeu (Japan)
1996. – 1. nagrada na Tribini mladih glazbenih umjetnika Darko Lukić u Zagrebu te posebna nagrada Hrvatskoga društva skladatelja za cjelovečernji koncert s djelima hrvatskih skladatelja
1999. – polufinalistica Međunarodnoga pijanističkog natjecanja Seiler u Kitzingu (Njemačka)
2001. – nagrada Zaklade *Da Ponte* (Njemačka)

PROGRAM

Davorin Kempf:
ZvukolikLudwig van Beethoven:
Diabelli varijacije op. 120Julijana Matanović
i Pavao Pavličić

Gosti ovogodišnje manifestacije naši su stari znanci. Pavao Pavličić napisao je više od stotinu knjiga i čak triput osvojio *Gjalskog – za Trg slobode* (1986.), *Šapudl* (1995.) i *Muzej revolucije* (2013.), a bio je i član žirija za dodjelu Nagrade *Gjalski*. Julijana Matanović, kao sveučilišna profesorica i nositeljica kolegija o djelu Ksavera Šandora Gjalskog, godinama je profesionalno bila vezana uz *Gjalskog*. Nekoliko je puta bila članica prosudbenog povjerenstva za Nagradu *Gjalski*. Dvije njezine knjige bile su u užem izboru za ovu nagradu (*Zašto sam vam lagala* i *Samo majka i kći*), a 2014. godine postala je i dobitnica Nagrade *Gjalski* za knjigu *Na početku i na kraju bijaše kava*.

Voditeljica je Umjetničke organizacije *Lada od vode* u čijoj nakladi je upravo izašla njezina nova knjiga *Djeca na daljinu* i novo izdanje Pavličićeve zbirke priča *Lada od vode*.

Ovaj najpoznatiji književno-životni par ne treba posebno predstavljati. Zabočka publika ih vrlo dobro poznaje i uvijek rado dočekuje pa će i ovaj susret biti prava poslastica za sve ljubitelje književnosti. ~

SNIMIO: NINO MARCUTTI

PROMOCIJA KNJIGE

Ivana Rogar

Ponekad se dogodi da stvarnost koincidira s nekim proznim djelom i više nego je to njegov autor mogao predvidjeti, a baš to se dogodilo našoj gošći, književnici Ivani Rogar, čiji roman *Grad, pepeo*, objavljen ovog proljeća, prikazuje likove koje su se zatekli u stanju nalik onome koje smo proživljavali u tzv. karanteni. Na neplaniran i začudan način ova se književna fantazija povezala s našim iskustvima izoliranosti, a koja možemo prepoznati u rečenicama poput onih u kojima se opisuje urbana pustinja, „tisuće i tisuće praznih ulica koje su odjednom postale slobodne” i u kojima se susreće „tek poneki živi stvor”. Ipak, *Grad, pepeo* nije roman o karanteni, već puno slojevitije djelo, koje će autorica predstaviti na tribini *Književnost u Zelenoj* koja se u listopadu već tradicionalno održava u sklopu programa festivala. Razgovor će moderirati Ljubica Anđelković Džambić.

IVANA ROGAR rođena je 1978. u Zagrebu, gdje je diplomirala komparativnu književnost te engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu. Objavila je dvije zbirke priča – *Tamno ogledalo* i *Tumačenje snova*. Za potonju je osvojila nagradu Hrvatskog društva pisaca *Janko Polić Kamov*. Ove joj je godine izašao roman *Grad, pepeo* u Nakladi *Oceanmore*. Urednica je u nakladničkoj kući *Durieux*. ~

IZLOŽBA

Petar Dolić

Portreti – skulpture u staklu

Petar Dolić u ovom je trenutku bez sumnje najjače ime srednje generacije na suvremenoj hrvatskoj kiparskoj sceni. Predana, ozbiljna i kontinuirana istraživanja i eksperimentiranja u različitim skulptorskim materijalima, bez rigidne odluke za tzv. hladne i tvrde, tople i mekane, prirodne ili artifičijelne materijale, uvijek su u radovima ovog umjetnika rezultirala iznimno zaokruženim, stilski i motivski inventivnim serijama skulptura većeg ili manjeg formata. Dolić je umjetnik koji nikada nije slijedio trendove, postojano je gradio svoj svijet tema i motiva, i u

dvadeset je godina stasao u ime čijim se skulpturama i objektima teško može naći zanatska, motivska ili stilska mana.

Zadnjih desetak godina od velikih komada plave staklene mase stvara mnogo manjih oblika (od prirode, vode do portreta ljudi), gdje u procesu oblikovanja svakog pojedinog komada stakla ne stavlja u drugi plan osnovne elemente kiparske forme: masu / volumen, dinamiku oblika, meke prijelaze svjetla i sjene na površini skulpture ili odnos punog i transparentnog. Odlazi, štoviše, korak dalje i skulpturu tretira kao formu kroz

koju prolazi svjetlost i upravo ju ta komponenta svjetlosti do kraja čini kompletnim skulptorskim objektom koji u ovoj velikoj seriji iz 2020. godine tematizira ljudski portret. Dajući svojim portretima konkretna imena značajnih umjetnika, Dolić time ukazuje i na puteve vlastite inspiracije, ali i kruga ljudi koje iznimno cijeni. Tako se u ovoj novoj seriji našao i izvrstan portret Ksavera Šandora Gjalskog, kao mali *hommage* manifestaciji *Dani Ksavera Šandora Gjalskog* u Zaboku.

Predrasuda o tvrdoći staklene mase u Dolićevim je skulpturama višestruko zaničkanja, ne samo načinom organskog i mekog oblikovanja, nego i uvođenjem teme svjetlosti kroz transparentan volumen. Dolić staklo ne lijeva, već ga obrađuje poput kamena, brušenjem, dakle, sporom metodom skidanja slojeva sa sirovog grumena stakla te na kraju zaglađivanjem i cizeliranjem, što sam kao postupak naziva 'modeliranje svjetlom'.

Skulpture Petra Dolića nikada nisu bile energetske i volumenski mrtve, zanatski savršene forme koje su tu tek da nas zadive tehničkom bravuroznošću kipara. One su sukreirale novu razinu životnosti portretiranih u tek nekoliko poteza, gotovo skicozno. Izniman umjetnikov talent da u svega nekoliko poteza izdvoji prepoznatljive crte lica i karaktera portretiranih, ubraja ga također u vrsne portretiste. I čini nam se kako se i nakon desetak godina još uvijek ne možemo zasititi njegovih 'plavih' skulptura, ma koliko god da ih izlazi ispod njegove marljive kiparske ruke! Svaka je nova serija jednako oduševljujuća, čarobna i zadržavajuća, prisiljavajući pisca ovih redaka da napusti strogi *kunsthistoričarski* vokabular i prijede u područje književnih žanrova i asocijacija, a možda i u budućnosti nekog *tonkovskog* soneta. Baš u skladu s *Danima Gjalskog* – kao da se nekim situacijama, sinkronicitetima i metaforama ponekad jednostavno ne može pobjeći. ~ Iva Körbler (Iz predgovora katalogu)

Petar Dolić rođen je 1975. u Travniku, diplomirao je kiparstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1999. u klasi Šime Vulasa, a pohadao je i izborni kolegij medaljarstva i male plastike u klasi Damira Mataušića. Do sada je izlagao na 65 samostalnih i 75 skupnih izložbi. Autor je mnogih značajnih spomenika javne plastike i dobitnik je brojnih nagrada. Član je HDLU – a i HZSU – a, živi i radi kao samostalni umjetnik u Zagrebu.

KAZALIŠNA PREDSTAVA

Njuške

Jeste li se ikada zapitali o čemu vaš pas razmišlja? I jeste li ikada svoj život usporedili sa psećim? Pseći životi su jednako bogati i složeni kao i naši. Kao i mi, i oni komuniciraju o ljubavi, seksu, prijateljstvu, osveti, nasilju... U predstavi se pojavljuje petnaest psećih likova koji kroz monologe publici prenose svoje životne priče. Među različitim prikazanim pasminama nalaze se i: rotvajler s problemima u susjedstvu, stari mješanac koji otkriva ljubav u kasnijoj životnoj dobi, afganistanski hrt od kojeg se previše očekuje, iznimno ugladen i pomodan, koji je vrlo ponosan na svoje sposobnosti, policijski pas koji se bori protiv kriminala, hrvatski ovčar kojem su

glavne okupacije problemi stočarskog života i kako održati stado na broju, ostarjeli, slijepi pas koji se morao suočiti sa smrću svog gazde te carinski bigl sa stavom. U konačnici, svi likovi odražavaju glavne preokupacije ljudskog bića.

Predstava je napravljena prema originalnom tekstu *The Dog Logs*, C.J. Johnsona, a u režiji Matka Raguža. Svojim nevjerojatnim transformacijama, glumci Enes Vejzović, Filip Križan i Janko Rakoš, vrlo uvjerljivo donose pseće priče koje nikoga ne ostavljaju ravnodušnim.

Njuške su jedinstvena mješavina humora, tragedije, oštine, nježnosti i romantike. ~

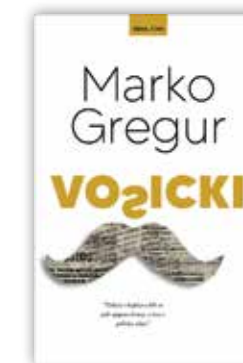
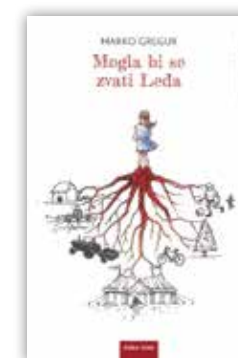

KNJIŽEVNA VEČER

Marko Gregur

Ovogodišnje književne večeri započinjemo druženjem s kopirničkim književnikom **Markom Gregurom**, pjesnikom i prozaikom rođenim 1982. godine. Završio je stručni studij poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, preddiplomski stručni studij odnosa s javnošću i medija na Vernu te specijalistički diplomski studij međunarodnih odnosa i diplomacije na Visokoj školi međunarodnih odnosa i diplomacije Dag Hammarskjöld u Zagrebu. Trenutno završava sveučilišni diplomski studij novinarstva na Sveučilištu Sjever. Predsjednik je Organizacijskog odbora međunarodnog festivala književnosti *Galovičeva jesen*, pokretač i predsjednik organizacijskog odbora festivala *Alpe Jadran festival mladih pisaca* te član organizacijskog odbora *Dana Ivana viteza Trnskog*. Glavni je urednik časopisa za književnost *Artikulacije*. Piše poeziju i prozu, koju je objavljivao u mnogim domaćim i stranim časopisima. Dobitnik je nagrade *Prozak* za najbolji rukopis autora do 35 godina starosti iz Republike Hrvatske kao i više nagrada za kratku priču.

Objavio je zbirku poezije *Lirska grafomanija* (Naklada Ceres, 2011.), zbirke priča *Peglica u prosincu* (DHK, 2012.) i *Divan dan za Drinkopoly* (Algoritam, 2014.), roman *Kak je zgorel presvetli Trombetassicz* (Hena com, 2017.) koji je dobio nagradu *Katarina Patačić* za najbolju knjigu na kajkavskom dijalektu i preveden na slovenski, roman *Mogla bi se zvati Leda* (Hena com, 2018.) te roman *Vošički* (Hena com, 2020.) koji je bio u užem izboru za ovogodišnju Nagradu *Gjalski*. ~

DANI KSAVERA ŠANDORA GJALSKOG

ZABOK ~ 19.-24. 10. 2020.

www.danigjalzskog.com

PONEDJELJAK
19. listopada

Projekt Gjalski

U dijalogu s tradicijom

(program se provodi u Gimnaziji i Srednjoj školi Zabok)

18:00

Otvorenje Dana K. Š. Gjalskog izložbom skulptura Petra Dolića

(Gradska galerija Zabok)

UTORAK
20. listopada

17:00

Gjalski pod maskom

Fotonatječaj, Radionica umjetničke grafike i Radionica kreativnog pisanja – dodjela nagrada i izložba radova

(Gradska knjižnica)

SRIJEDA
21. listopada

15:00

Proglašenje pobjednika i dodjela Male nagrade Gjalski

(Gradska galerija Zabok)

ČETVRTAK
22. listopada

17:00

Proglašenje pobjednika i dodjela Nagrade Gjalski za učenike srednjih škola

(Gradska galerija Zabok)

PETAK
23. listopada

17:00

Promocija **PoZiCe**, knjige literarnih i likovnih radova učenika Poreča, Zaboka i Crikvenice

(Gradska galerija Zabok)

SUBOTA
24. listopada

11:00

Ksaverova staza – razgled poučnog parka i šetnja Ksaverovom stazom uz stručno vodstvo

(Planinarski dom Picelj)

18:00

Svečanost dodjele Književne nagrade Ksaver Šandor Gjalski

Uz pozivnicu (Dvorac Gjalski – Gredice)

DOBRE LIBRE - DOBRE VIBRE - DOBRE LIBRE - DOBRE VIBRE - DOBRE LIBRE - DOBRE VIBRE

20:00

Književna večer s **Markom Gregurom**

(Gradska knjižnica)

19:00

Književna večer s **Ivanom Rogar**

(Zelena dvorana)

18:00 / 20:15

Kazališna predstava **Njuške** u izvedbi **Teatra Exit**

(Multimedijски centar)

19:30

Klavirski koncert **Mia Elezović**

(Gradska galerija Zabok)

19:00

Književna večer s **Julijanom Matanović** i **Pavlom Pavličićem**

(Gradska galerija Zabok)

Zbog COVID-19 pandemije bit će ograničen broj posjetitelja na programima, uz obavezno nošenje maske i poštivanje svih epidemioloških mjera.